HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קשיא דר' עקיבא אדרבי עקיבא התם אמר מחיקה מעכבא והכא אמר קומץ מעכב תרי תנאי ואליבא דר"ע איבעיא להו אמרה איני שותה מחמת בריותא וחזרה ואמרה שותה אני מהו כיון דאמרה איני שותה טמאה אני קאמרה וכיון דאחזיק נפשה בטומאה [א]לא מציא הדרה בה או דילמא כיון דאמרה שותה אני גליא דעתה דמחמת ביעתותא הוא דאמרה תיקו אמר אבוה דשמואל [ב]צריך שיתן מר לתוך המים מ"ט דאמר קרא מי המרים שמרים כבר: **מתני'** [ג]עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנזת ומנחתה מתפזרת על הדשן ואין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת [ד]נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת על בית הדשן (א) [ה]נמחקה המגילה ואמרה איני שותה ° מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה [ו]אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים (ב) הוציאוה שלא תטמא העזרה [ז]אם יש לה זכות היתה תולה לה יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה ב' שנים יש זכות תולה ג' שנים ° מכאן אומר בן עזאי (ג) חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה ר"א אומר [ח]כל המלמד בתו תורה (ד) (ה) (כאילו) לומדה תפלות ר' יהושע אומר (ו) רוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות הוא היה אומר [ט]חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עולם: **גמ'** (ז) א"ר יהודה אמר שמואל משום ר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר"ע הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר' ישמעאל א"ל בני מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני אמר לי בני הוי זהיר שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא תחסיר אות אחת או (א) תתיר אות אחת נמצאת אתה מחריב את כל העולם כלו אמרתי לו דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו התורה אמרה (ח) ומחה כתב שיוכל למחות מאי קא"ל ומאי קא מהדר ליה הכי קא"ל לא מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנא אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתיב אתגיה דדלי"ת ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו איני והא (ט) תניא אמר רבי מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר"ע אסרה עלי קשיא שמוש אשמוש קשיא אסרה אאסרה בשלמא שמוש אשמוש לא קשיא מעיקרא אתא לקמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי קם אליביה אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא הדר אתא לקמיה דר"ע סבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא תניא רבי יהודה אומר היה ר"מ [י]לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו

חוץ

קשיא דר"ע אדר"ע התם קאמר מחיקה מעכבא. את האונס דכל זמן שלא נמחקה אם אמרה איני שותה יכולה לחזור בה ולא אנסינן לה להשקותה אבל אם נמחקה המגילה מערערין אותה על כרחה ואפי' לא קירב הקומץ דהא והשקה קמא דקודם הקטרה להכי דרשינן והכא קאמר קומץ מעכב את האונס דכל כמה דלא קרב קומץ אי אמרה איני שותה לא אנסינן לה להשקותה: **וחזרה ואמרה שותה אני.** לר"ע מהו להשקותה מרצונה: **שיתן מר.** דבר מר: **שמרים כבר.** קודם מחיקה. אלמא מחמת דבר אחר הם מרים ואין מרירה על שם קללת בדיקתם נקרא דהא מקמי מחיקה לאו בני מידבק נינהו: **מתני' מגילתה נגנזת.** (י) בצדי ההיכל דכל כתבי הקדש שאינן ראויין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזו: **על בית הדשן.** שהיא בעזרה ששורפין שם פסולי קדשים ופסולי אימורים שמחילתן לפנים מן הקלעים כדאמרינן בשחיטת קדשים (זבחים דף קד:) שלשה בית הדשן הם דהואיל וקדשה בכלי נשרפת בעזרה. והאי מתפזרת היינו נשרפת כדאמר לקמן (ד' כג.) ואלו שמנחותיהם נשרפות וקא חשיב להא האומרת איני שותה: **ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת.** דבעינן כתיבה לשמה דכתיב (כ) ועשה לה הכהן לשמה: **המים נשפכין.** כיון דאמרה טמאה אני בדוקה ועומדת היא ומים המרים לא ניתנו אלא לברר את הספק: **מערערין אותה.** דדלמא טהורה היא ומחמת רתיתותא קאמרה: **מתמלאת גידין.** הגידין שבלחייה נופחין ונראית כמליאה גידין. וגם בשרה נעשית שיטה שיטה של נפיחה והכי תניא בספרי (ל) כמין שרביטין מזורקין בה: **שלא תטמא העזרה.** שערי נקנור או עזרת נשים שתצא דרך שם. ולקמיה (מ) פריך והא אמרינן בעלמא דשערי נקנור לא נתקדשו וכ"ש עזרת נשים ומת מותר ליכנס למחנה לויה: **תדע שזכות תולה לה.** תראה ותלמד בפרשת סוטה שהזכות תולה דילפינן מונקתה ונזרעה זרע ונקתה ע"י זכיות כדי זריעת זרע ט' חדשים וי"א יותר כדמפרש בגמ' (נ): **מלמדה תיפלות.** מפרש בגמ' (ס): **רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותיפלות** גרסינן. ובגמרא (ע) מפרש מאי קאמר: **מכות פירושין.** מפרש בגמ' (פ) שמכה את עצמו בכתלים להראות שהוא עניו וצנוע: **גמ' לבלר.** סופר: **אם תחסר אות אחת.** כגון א' וה' אלהים אמת (ירמיה י) או תייתר אות אחת כגון בראשית ברא אלהים: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי תשובה היא זו: **כתב שיוכל למחות.** ורבי ישמעאל סבר מוחקין לה מן התורה ולא בעי כתיבה לשמה ופרשת סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קאמר ליה ר' ישמעאל דקא מהדר ליה ר"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ואינו נמחק מה ענין קנקנתום אצל חיסור ויתור: **ומשוי ליה רי"ש.** כגון דלי"ת דאחד: **דבר אחד יש כו'.** ואינו נמחק לגמרי: **קשיא שימוש אשימוש.** דקאמר לעיל שימוש דר"ע קודם (ב) ואמר הכא דר"י קודם: **לא מצי למיקם אליביה.** על עיקרי טעמיה שהיה אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים: **אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא.** המשניות סתומות כמו שהן כדגמיר להו מרבו ורבו מרבו: **והדר אתא לקמיה דר"ע למיסבר סברא.** לעמוד על עיקר טעמי המשנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה אסור וזה מותר ועל מה כל דבר נסמך ועל איזה מקרא וזה תלמוד שהיה בימי התנאים ולהבין דבר מתוך דבר כשהיה דבר חדש נשאל בבית המדרש מהיכן ילמדוהו ולאיזה משנה ידמוהו:

חוץ

מגילתה נגנזת. ירושלמי תני נגנזת תחת צירו של היכל למה בשביל לשחקה לול קטן היה שם ושם המים נשפכים תני אין בהן משום קדושה מהו לגבל בהן את הטיט מה בכך המים נשפכים תני יש בהם משום קדושה: נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה למה שגרמה לשם שימחק כמה ימחק תני רבי חנין ב"ש אומרים אחת ובה"א שתים א"ר אילעאי טעמא דב"ה כדי לכתוב י"ה: (ז) **אמר** ר' ירמיה למחוק לה מה"ת **איכא** בינייהו. תימה לרבי והא בימי ר"מ נפסקו כבר המים המרים כדאמרי' בפ' בתרא (לקמן דף מז.) דר' יוחנן בן זכאי הפסיקן ועוד האמר רבא (לעיל ד' יז:) מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום א"כ מ"ט דמ"ד מוחקין לה מן התורה וליכא למימר מ"ד מוחקין לה מן התורה לית ליה דרבא א"כ אמאי אמר לר"ש לעיל (ד' יט:) כדי נסבה לימא לית ליה דרבא אלא הכי משמע דהא דרבא כ"ע מודו ואיכא למימר מ"ד מוחקין לה מה"ת כגון אם נכתבה אותה פרשה בתורה לאחר שקבלה עליה שבועה אע"פ שהסופר לא נתכוין לשם סוטה אלא לשם ס"ת ומה שאין מטילין קנקנתום לתוך הדיו לפרשת סוטה אפי' בזמן הזה משום דכתיב בה ומחה דבעינן כתב שיכול למחות וכיון דס"ל מוחקין לה מן התורה ש"מ דקסבר דאותה פרשה אפילו כתובה בתורה קפיד קרא דבעינן שיכול למחוק:

אבל תורה דסתמא כתיב הכי נמי דמחקינן. לפום האי דיחוי ה"מ למיפרך וכי לית ליה לת"ק הא דתנן (ק) כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כיצד היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין וכו' וה"מ לתרוצי דילמא עד כאן לא אמר גבי גט דסתמא פסול משום דאשה לאו לגירושין עומדת אבל סוטה אחר שקינא לה ונסתרה סתמא להשקות עומדת כדאמרינן בריש מסכת זבחים (דף ג:) א"נ עד כאן לא פסלינן גבי גט אלא משום דהתם וכתב לה אמר רחמנא וכו' מיהו היכא דאינתיק לשם רחל לא הדרא מנתקא ע"י מחיקה לשם לאה ולרבי אחי בר יאשיה נמי אע"ג דעשייה דידה מחיקה היא מיהו מהני קצת דכתב בסתמא ועשה לה ולא כתב ומחה לה דרשינן ליה נמי אכתיבה דבעינן דלכתוב לשם אלות בעולם מיהו אהני נמי האי דלא

כתיב

מסורת הש"ס

א) [לעיל יט:], ב) [ע' תוספות פסחים לב. ד"ה טבול יבמות ז: ד"ה ורלה ותוס' זבחים לג. ד"ה ובטמאים], ג) [ע' תוספות לקמן כא: ד"ה בן עזאי], ד) [כתובות סב: וע' תוספות לקמן כא: ד"ה רוצה], ה) ס"א אינו, ו) [וכ"ה בפיסקא בגמ' לקמן כא: ומוכח שם דלא גרסינן הכי במשנה וכ"כ בתוי"ט], ז) עירובין יג., ח) [לעיל יז:], ט) עירובין יג., י) ס"א בצירי, כ) [במדבר ה], ל) [נשא ה טו], מ) [ע"ב], נ) [סוע"ב], ס) [לקמן כא:], ע) [שם], פ) [לקמן כב:], צ) שייך לע"ב, ק) [גיטין כד.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' או תייתר אות א':

(ב) רש"י ד"ה קשיא וכו' קודם והכא אמר דר"י:

גליון הש"ס

מתני' מערערין אותה. עיין פרש"י איוב לט כט: שם מכאן אומר בן עזאי וכו'. ע' חגיגה ד' ג ע"א תד"ה נשים לשמוע:

מוסף רש"י

ואמרה איני שותה. ולא הודית לומר טמאה אני, **מערערין אותה.** כלומר פותחין פיה שלא בטובתה ושופכין את המים לתוך גרונה (לעיל יט:). **מערערין.** לשון קריאת גרון דומה לכך (איוב לט ל). **בקב ותפלות.** להיות בעלה עמה, מעשרה קבין. להתעשר (כתובות סב:) חפילה ליזון במזונות מועטין ויהא תיפלותה מלוי לה בתשמיש, מט' קבין ופרישות לפרוש מן התיפלות, לפיכך אין טוב שתלמוד תורה (לקמן כא.). **קנקנתום.** אדרימנ"ט (ערובין יג.). **שמא תחסיר אות אחת.** וה' אלהים אמת אם תחסר אל"ף הרי אתה מחריב, וידבר ה' אם תוסיף אות אחת ותכתוב ודברו נמצאת מחריב. **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמהדר ליה (שם). **כתב שיוכל למחות.** וקנקנתום, רישומו ניכר מאד (שם). **מאי קא"ל.** רבי ישמעאל, **ומאי קא מהדר ליה.** רבי מאיר, אומר ליה על חסירות ויתיר, ומהדר ליה קנקנתום יש לי (שם). **כיון דלא מצי קם אליביה.** רבי עקיבא היה חריף טובא ולא מצי ר' מאיר למיקם אליביה (שם). **וגמר גמרא.** משניות שקבל מרבותיו (שם). **הדר אתא לקמיה דר"ע.** שהיה חריף לפלפל ולדקדק במה שלמד להשיב תשובות ומשניות זו על זו ולתרץ (שם).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג סמג עשין נו:

ז ב מיי' פ"ג שם הל"י סמג עשין נו:

ח ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:

ט ד מיי' שם הל"ו:

י ה מיי' שם הל"ד:

יא ו מיי' שם פ"ג הלכה טז:

יב ז מיי' שם הל"כ:

יג ח מיי' פ"א מהל' ת"ת הל"ג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' ו:

יד ט מיי' פ"ח מהל' ערכין הל"ג:

טו י מיי' פ"א מהל' תפלין הל"ד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן רעא סעי' ו:

תוספות שאנץ

שהיא טמאה: דאמר קרא מי המרים שמרים כבר קודם מחיקה אלמא מחמת דבר אחר הם מרים ואין מרירותן נקרא על שם בדיקותן דהא מקמי מחיקה לאו בני בדיקה נינהו. ל"ה: **מתני'** מגילתה נגנזת בצדי ההיכל דכל כתבי הקדש שאינן ראוין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזו: ומנחתה מתפזרת אבית הדשן דהואיל וקידשה בכלי נשרפת בעזרה והאי מתפזרת בעזרה היינו נשרפת כדא' לקמן ואלו שמנחותיהן נשרפות וקא חשיב לה להא האומרת איני שותה. ל"ה. והיא מתמלאה גידין פ"ה הגידין שבלחייה נופחין ונראית מלאה גידין וגם בבשרה נעשית שיטה שיטה של נפיחה והכי תניא בספרי כמין שרביטין מזורקין בה: שאם תחסר אות אחת כגון אלף וה' אלהים אמת או תתיר אות אחת בראשית בראו אלהים. וה"ר מאיר פי' כגון הוה על הוה (א) אחרון יו"ד מברך את השם:

(א) נראה דצ"ל אם יוסיף יו"ד על הוה אחרון נמצא מברך את השם.